

Rapport

Datum: 7 juni 2005

Rapportnummer: 2005/164

Klacht

Verzoeker klaagt erover dat twee ambtenaren van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid hem in de nacht van vrijdag op zaterdag 1 december 2001 hebben aangehouden en vervolgens hebben overgebracht naar het politiebureau, terwijl ook had kunnen worden volstaan met de aanzegging dat ter zake van de vermeende wetsovertreding proces-verbaal zou worden opgemaakt, dan wel met een uitnodiging zich op een later tijdstip op het politiebureau te melden.

Verzoeker klaagt er verder over dat een met naam genoemde politieambtenaar van dat korps zich bij verzoekers voorgeleiding in de nacht van 1 december 2001 niet (duidelijk) als dienstdoend hulpofficier van justitie aan hem heeft kenbaar gemaakt.

Verzoeker klaagt er tot slot over dat de betrokken politieambtenaar heeft geweigerd in die nacht, na verzoekers heenzending, zijn mondelinge klacht over het politieoptreden in ontvangst te nemen en op te schrijven.

Beoordeling

1. Algemeen

1. Verzoeker liep in de nacht van vrijdag op zaterdag 1 december 2001 naar huis, in de binnenstad van Nijmegen, samen met een vriend, de heer B. Bij zijn huis aangekomen trof verzoeker voor zijn voordeur een open vuilniszak aan. Verzoeker duwde de vuilniszak - die niet van hem was - met zijn voet opzij, met de bedoeling om daarna naar binnen te kunnen gaan. Tijdens het onderzoek van de Nationale ombudsman is voldoende vast komen te staan dat er hierdoor vuilnis op straat terecht kwam.

2. Twee politieambtenaren van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid constateerden dat verzoeker - die zij niet kenden - de vuilniszak opzij schopte, waardoor er vuilnis op straat terecht kwam. De politieambtenaren liepen op verzoeker af en vroegen hem het vuilnis op te ruimen. Verzoeker weigerde dit. Over wat er hierna precies gebeurde lopen de lezingen uiteen (zie ook hierna, onder II.2 en II.4).

Vast staat in elk geval dat de politieambtenaren verzoeker op enig moment aanhielden wegens straatschenderij, strafbaar gesteld in artikel 424 van het Wetboek van Strafrecht (zie Achtergrond, onder 1.). Zij brachten hem over naar een politiebureau te Nijmegen, alwaar hij werd voorgeleid voor de dienstdoend hulpofficier van justitie, politieambtenaar N. van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid.

3. De rechtbank te Arnhem, sector kanton, locatie Nijmegen sprak verzoeker bij vonnis van 23 april 2003 vrij. Op grond van artikel 26, tweede lid, (oud) Wet Nationale ombudsman (zie Achtergrond, onder 2.) neemt de Nationale ombudsman een rechterlijke uitspraak, en

de gronden waarop deze berust, in acht.

II. Ten aanzien van de aanhouding

1. Verzoeker klaagt erover dat de twee politieambtenaren hem hebben aangehouden en vervolgens hebben overgebracht naar het politiebureau, terwijl volgens hem ook had kunnen worden volstaan met de aanzegging dat ter zake van de vermeende wetsovertreding proces-verbaal zou worden opgemaakt, dan wel met een uitnodiging zich op een later tijdstip op het politiebureau te melden.

2.1. Verzoeker gaf te kennen dat hij juist zijn voordeur wilde open doen, toen de politieambtenaren aan kwamen gelopen. De ambtenaren sommeerden hem naar zijn zeggen van meet af aan op een agressieve en onbeschofte toon om de rommel op straat op te ruimen. Verzoeker werd voor de keuze gesteld: ófwel het vuilnis oprapen, óf een proces-verbaal in ontvangst nemen. Hij verklaarde zich naar zijn zeggen bereid een bekeuring in ontvangst te nemen, als alternatief voor het oprapen van het vuilnis, maar weigerde op een beleefde manier om het vuilnis op te ruimen. Verzoeker zei de politieambtenaren duidelijk dat hij niet van plan was het vuilnis op te ruimen, omdat hij niets met dit vuilnis te maken had. Toen verzoeker zich bereid had verklaard tot het in ontvangst nemen van een proces-verbaal eisten de politieambtenaren dat hij alsnog het vuilnis op zou ruimen. De politieambtenaren lieten verzoeker niet uitpraten, zij luisterden niet naar wat hij te zeggen had, tutoyeerden hem en hielden hem aan wegens het hebben van 'een grote bek', zo liet verzoeker weten. De politieambtenaren hebben hem tijdens dit incident niet naar zijn personalia gevraagd, zo stelde verzoeker. Verzoeker veroorzaakte naar zijn zeggen geen verstoring van de openbare orde, en hij ontkende agressief met zijn armen te hebben gezwaaid. Hij praatte weliswaar snel, zo bracht hij naar voren, maar dat deed hij altijd. Hij had tijdens dit incident verrast gereageerd, maar was niet geïrriteerd of boos.

2.2. Verzoeker gaf aan de aanhouding als pijnlijk te hebben ervaren, nu hij als bewoner van de bewuste straat zelf juist veel overlast ondervond van (strafbare) gedragingen van personen die het stadscentrum bezochten. Soms was het zo erg dat het niet meer veilig was op straat, terwijl juist op die momenten de politie nergens was te bekennen, aldus verzoeker. Bovendien was verzoeker van mening dat de politieambtenaren in de bewuste nacht niet tegen hém hadden moeten optreden, maar tegen degene die de vuilniszak in die nacht op straat had gezet. Volgens verzoeker was degene die dit had gedaan in overtreding, omdat het vuilnis volgens hem pas een aantal dagen later op straat mocht worden aangeboden.

3. De heer B., vriend van verzoeker en getuige van het incident, heeft in de interne klachtprocedure onder meer het volgende naar voren gebracht. Twee politieambtenaren verschenen ter plaatse, en spraken verzoeker op dominante toon aan. Zij vroegen hem of hij zijn gedrag normaal vond. Zij sommeerden hem de rommel op te ruimen, hetgeen hij

weigerde. Toen de politieambtenaren verzoeker zeiden dat hem dan een proces-verbaal uitgereikt zou worden, ging hij daarmee akkoord. Toen verzoeker vroeg of hij een advocaat mocht bellen, zeiden de politieambtenaren dat hij naar het politiebureau zou worden meegenomen, als hij lastig was. Beide politieambtenaren tutoyeerden verzoeker. B. heeft zich niet met het gesprek bemoeid en was verbaasd over wat er gebeurde. Hij vond de sfeer agressief en beangstigend. Verzoeker maakte een verbaasde en gespannen indruk, en hij praatte snel. Hij gedroeg zich volgens B. echter niet opgefokt, was niet verbaal agressief en gebruikte ook geen fysiek geweld. Volgens B. zwaaide verzoeker niet met zijn armen.

4. Uit de verklaringen van de twee bij de aanhouding betrokken politieambtenaren is tijdens het onderzoek het volgende beeld naar voren gekomen. De politieambtenaren stelden verzoeker in de gelegenheid om de rommel op te ruimen, om zodoende een proces-verbaal te voorkomen. Volgens hun lezing spraken zij verzoeker op een normale toon aan. Verzoeker reageerde direct geïrriteerd en boos en zei tegen de politieambtenaren dat zij iets anders, iets nuttigs moesten gaan doen, of woorden van die strekking. Toen de politieambtenaren hem zeiden dat hij het vuilnis moest opruimen, en dat hij anders een proces-verbaal zou krijgen, zei verzoeker dat zij hem maar een bekeuring moesten geven. Hij negeerde hun vraag naar zijn personalia.

Verzoeker maakte aanstalten om zijn woning binnen te gaan, ondanks het feit dat de politieambtenaren aangaven dat hij moest blijven staan. De politieambtenaren paktten verzoeker bij zijn arm beet. Naar hun zeggen was het hun bedoeling verzoeker staande te houden om zijn naam te weten te komen. Hij rukte zich echter los en zwaaide met beide armen door de lucht. Verzoeker bleef hard roepen tegen de politieambtenaren. De politieambtenaren besloten hem aan te houden om de zaak op het politiebureau verder af te handelen (zie ook Bevindingen, onder F.).

De politieambtenaren hebben in hun verklaringen naar voren gebracht dat verzoeker gedurende het gehele incident zo zeer verbaal aanwezig was, dat de politieambtenaren er niet tussen kwamen. Er viel niet normaal met hem te praten; hij stond niet open voor communicatie. De politieambtenaren kregen hierdoor naar hun zeggen op geen moment de gelegenheid om verzoeker op een normale manier naar zijn personalia te vragen. Verzoeker bepaalde de sfeer doordat hij zo zeer verbaal aanwezig en agressief was. Van een beleefde toon van zijn kant was geen sprake.

5. De dienstdoend hulpofficier van justitie N. verklaarde onder meer dat de politieambtenaren die de aanhouding hadden verricht hem voorafgaand aan de voorgeleiding hadden verteld dat verzoeker tijdens het incident op straat voortdurend de regie naar zich toe had proberen te trekken van datgene wat er gebeurde.

Verzoeker was tijdens de voorgeleiding zeer verontwaardigd, zo verklaarde N. Hij probeerde voortdurend de leiding over het gesprek over te nemen van N. Politieambtenaar

N. verklaarde dat verzoeker tijdens de voorgeleiding tegenover hem erkende dat hij opgefokt was. N. begreep dit aldus, dat verzoeker hiermee bedoelde te erkennen dat hij zich tijdens de voorgeleiding opgefokt gedroeg, maar ook dat hij dit in de situatie op straat had gedaan. Of verzoeker dit laatste ook letterlijk zo tegen hem had gezegd, kon N. zich echter niet meer herinneren. N. achtte het echter aannemelijk dat verzoeker zich net zo opgefokt had vertoond op straat, als hij ook tijdens de voorgeleiding deed. Als reden hiervoor noemde N. dat er enkele parallellen in verzoekers gedrag konden worden geconstateerd. Volgens de politieambtenaren had verzoeker op straat geïnsinueerd dat hij werd gediscrimineerd, terwijl hij ook tijdens de voorgeleiding voor N. insinueerde dat hij werd gediscrimineerd. Ook was er het hierboven omschreven aspect van zijn gedrag, dat hij de regie van het gesprek probeerde over te nemen.

6.1. Tijdens het onderzoek verwees de korpsbeheerder voor haar oordeel over deze klacht naar haar beslissing in de interne klachtprocedure. De korpsbeheerder achtte aannemelijk dat verzoeker zich provocerend had gedragen, en dat dit gedrag het noodzakelijk maakte hem aan te houden en naar het politiebureau over te brengen. Volgens de korpsbeheerder hebben de politieambtenaren met de aanhouding getracht verdere escalatie in de straat te voorkomen, waarbij zij verzoekers weigering zijn personalia op te geven, zijn geëmotioneerde houding en de mogelijkheid van escalatie van het incident hebben afgewogen. Volgens de korpsbeheerder had de aanhouding ook daadwerkelijk bewerkstelligd dat het incident niet verder was geëscaleerd.

Desalniettemin sloot de korpsbeheerder zich in de interne klachtprocedure aan bij het advies van de klachtencommissie dat de betreffende politieambtenaren hadden meegewerkt aan het laten escaleren van emoties. Zij hadden volgens de klachtencommissie hun kalmte dienen te bewaren en zo naar een rustige afhandeling van dit incident moeten streven. In zoverre achtte de korpsbeheerder de klacht gegrond. Zij achtte verzoeker in de interne klachtprocedure niet ontvankelijk in zijn klacht voor zover de klacht de rechtmatigheid van de aanhouding betreft, aangezien de rechtmatigheid van de aanhouding is onderworpen aan rechterlijke toetsing in de strafprocedure.

6.2. De korpsbeheerder bracht in reactie op de klacht voorts nog het volgende naar voren. De politie voerde ten tijde van het onderhavige incident een repressiebeleid, dat onder meer gold met betrekking tot de bewuste straat, vanwege het veelvuldig voorkomen van problemen aldaar. Dit beleid was gebaseerd op afspraken van de lokale driehoek, en had tot doel het terugwinnen van gezag en orde in het centrum van Nijmegen. Het beleid hield in dat zonder pardon hard werd opgetreden tegen zelfs de geringste uitingen van overlast en criminaliteit. De politie diende op grond van dit beleid op te treden tegen elke aanzet tot verpaupering, en zij diende geen enkele afwijking van normen, regels en wetten te accepteren, zo liet de korpsbeheerder weten.

De korpsbeheerder zag desgevraagd geen reden waarom in dit geval van het beleid had dienen te worden afgeweken.

6.3. Na aanvulling op haar standpunt liet de korpsbeheerder de Nationale ombudsman op een later moment in het onderzoek nog weten van oordeel te zijn dat de aanhouding zelf wel legitiem was geweest. Verzoekers gedrag vormde voldoende aanleiding tot aanhouding gezien het destijds ter plaatse geldende zero tolerance beleid, aldus de korpsbeheerder.

7. Nu de kantonrechter bij vonnis van 23 april 2003 uitspraak heeft gedaan in de strafprocedure dient alsnog de klacht over de aanhouding te worden beoordeeld.

8. Voor zover de politieambtenaren verzoeker konden aanmerken als verdachte van enig strafbaar feit waren zij op zichzelf gezien bevoegd om over te gaan tot aanhouding, gelet op het bepaalde in artikel 53, eerste lid Wetboek van Strafvordering (zie Achtergrond, onder 3.). Artikel 27 van het Wetboek van Strafvordering omschrijft de verdachte als degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit voortvloeit. Dit artikel stelt aan de mate van verdenking niet de eis van een ernstig vermoeden, maar eist wel dat het vermoeden van schuld moet steunen op feiten of omstandigheden en dat dit vermoeden bovendien naar objectieve maatstaven gemeten redelijk dient te zijn. Een vermoeden alleen op basis van subjectief inzicht is niet voldoende.

9. Zoals hiervoor, onder 1.1. staat vermeld, is voldoende komen vast te staan dat de vuilniszak niet aan verzoeker toebehoorde en dat in elk geval een deel van de inhoud van de zak op straat terecht kwam doordat verzoeker deze opzij duwde om zijn woning te kunnen binnengaan. De betrokken politieambtenaren hebben verzoeker gezien de relatief geringe ernst van dit feit in de gelegenheid gesteld een proces-verbaal te voorkomen door het vuilnis op te ruimen. Vast staat dat verzoeker weigerde het vuilnis op te ruimen. Vervolgens hebben de politieambtenaren verzoeker op enig moment aangehouden als verdachte van het plegen van straatschenderij.

10. Dat verzoeker naderhand door de kantonrechter is vrijgesproken van het hem ten laste gelegde delict, sluit op zichzelf niet uit dat de betrokken politieambtenaren ten tijde van de aanhouding hebben kunnen uitgaan van een redelijk vermoeden van schuld aan straatschenderij. Nu evenwel voor baldadigheid in de zin van deze delictomschrijving is vereist het veroorzaken van ergerlijke overlast en gevaar of nadeel voor een ruimere kring van personen of goederen en er bovendien sprake moet zijn van voorwaardelijk opzettelijk handelen met de wil om kwaad te doen, is de Nationale ombudsman van oordeel dat de betrokken politieambtenaren gelet op hun wetenschap ten tijde van de aanhouding dat de vuilniszak niet aan verzoeker toebehoorde en hij deze opzij duwde om zijn woning te kunnen binnengaan, hem niet in redelijkheid hebben kunnen aanmerken als verdachte van het plegen van straatschenderij. De betrokken politieambtenaren waren dan ook niet bevoegd tot aanhouding van verzoeker als verdachte van straatschenderij.

11. Voor zover enige andere strafbepaling in wetgeving of plaatselijke verordening de basis had kunnen vormen voor de bevoegdheid tot aanhouding van verzoeker, geldt het volgende.

12. Het evenredigheidsvereiste houdt in dat bestuursorganen voor het bereiken van een door een middel aanwenden dat voor de betrokkenen niet onnodig bezwarend is en dat in een evenredige verhouding staat tot dat doel. Het evenredigheidsvereiste impliceert dat politie en justitie in een opsporingsonderzoek die werkwijze dienen te kiezen die voor een burger het minst bezwarend is en die een zo gering mogelijke inbreuk maakt op zijn persoonlijke levenssfeer. Dit houdt onder meer in dat de aanwending van strafvorderlijk bevoegdheden (zoals aanhouding) in overeenstemming moet zijn met eisen van gematigdheid en evenredigheid. Daarbij dient de politie er steeds alert op te zijn dat de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van een burger door de toepassing van strafvorderlijke bevoegdheden zo gering mogelijk is.

13. De lezingen van verzoeker en van de politieambtenaren over de pezieze toedracht van het incident staan op een aantal punten tegenover elkaar. Dit geldt onder meer voor de vraag op welke wijze de politieambtenaren verzoeker hebben behandeld en toegesproken. Ook ten aanzien van het gedrag en de opstelling van verzoeker jegens de politieambtenaren staan de lezingen tegenover elkaar. De Nationale ombudsman ziet geen reden de lezing van de politieambtenaren op dit punt meer aannemelijk te achten dan die van verzoeker, te meer nu geen proces-verbaal wegens wederspanning (artikel 180 Sr) is opgemaakt en de klacht over de bejegening van verzoeker door de betrokken politieambtenaren en de daardoor veroorzaakte escalatie reeds in de interne klachtprocedure gegrond is verklaard.

14. Ook ten aanzien van de vraag of de politieambtenaren verzoeker al dan niet naar zijn personalia hebben gevraagd en zo ja, of verzoeker heeft nagelaten zijn personalia op te geven, staan de lezingen tegenover elkaar. Ook hier staat vast dat vanwege verzoekers vermeende weigering om zijn naam op te geven geen proces-verbaal wegens het niet voldoen aan een ambtelijk bevel (artikel 184 Sr) is opgemaakt. Integendeel, in het proces-verbaal van aanhouding (zie Bevindingen, onder 4.) is vermeld dat verzoeker daarnaar gevraagd zijn persoonsgegevens verstrekke. Op deze wijze is onvoldoende komen vast te staan dat het voor de politieambtenaren niet mogelijk was de zaak op een minder ingrijpende wijze af te doen dan door over te gaan tot de aanhouding en medeneming van het bureau, mede ter vaststelling van de identiteit van verzoeker. Voor zover de politieambtenaren al tot aanhouding en overbrenging naar het politiebureau bevoegd waren, is de Nationale ombudsman van oordeel dat aanhouding en overbrenging in strijd met het evenredigheidsvereiste hebben plaatsgevonden. Het ter plaatse geldende zero-tolerance beleid maakt dit niet anders.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

III. Ten aanzien van het zich als zodanig kenbaar maken door de hulpofficier van justitie

1. Verzoeker klaagt er verder over dat politieambtenaar N. van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid zich bij verzoekers voorgeleiding in de nacht van 1 december 2001 niet (duidelijk) als dienstdoend hulpofficier van justitie aan hem heeft kenbaar gemaakt. Verzoeker heeft naar zijn zeggen na zijn aanhouding gedurende ongeveer tien minuten gesproken met politieambtenaar N., zonder te weten dat N. de dienstdoend hulpofficier van justitie was. N. vertelde hem dat hij was aangehouden omdat hij de regie over wilde nemen, en dat hij op een ander tijdstip (overdag) moest terugkomen als hij een klacht wilde indienen. Er was geen sprake van verdere uitleg, en dit gesprek had ook geen twintig minuten geduurd, zo liet verzoeker weten.

Verzoeker - die naar eigen zeggen geëmotioneerd en geïrriteerd was toen hij zich eenmaal op het politiebureau bevond - wilde graag met de hulpofficier van justitie spreken, zo heeft hij laten weten. Volgens verzoeker heeft een aangehouden verdachte de kans om door die hulpofficier van justitie de rechtmatigheid van de aanhouding te laten toetsen, en moet hij daarom weten dat hij aan de hulpofficier wordt voorgeleid. Het is volgens verzoeker daarom aan de hulpofficier om ervoor zorg te dragen dat de verdachte zonder enige twijfel, ook al is deze geëmotioneerd, weet dat hij aan de hulpofficier wordt voorgeleid.

2.1. De betrokken politieambtenaar N. heeft onder meer het volgende verklaard. Hij was in de nacht van 1 december 2001 de dienstdoend hulpofficier van justitie, en heeft als zodanig de voorgeleiding van verzoeker voor zijn rekening genomen. N. verklaarde dat hij in die nacht in totaal gedurende 20 minuten à een half uur met verzoeker heeft gesproken; eerst in de ophoudkamer en aansluitend daarna in de hal van het politiebureau.

N. kon zich ten tijde van het onderzoek niet meer precies herinneren wat hij tegen verzoeker had gezegd. N. verklaarde echter - zoals hij eerder ook tijdens de interne klachtbehandeling naar voren had gebracht - dat hij veel voorgeleidingen doet en dat hij daarbij altijd een standaardprocedure hanteert. Deze standaardprocedure ziet er blijkens de verklaring van N. als volgt uit: hij schudt de verdachte de hand, stelt zich voor als hulpofficier van justitie, legt uit dat het zijn rol is om de rechtmatigheid van de aanhouding te toetsen en deelt mee dat de verdachte niet tot antwoorden verplicht is. N. gaf aan slechts van één situatie te weten waarin hij ooit van deze procedure was afgeweken. Dat betrof een geval waarin de betreffende verdachte stomdronken was. Dat was in dit geval niet aan de orde; N. ging er daarom van uit dat hij de bovenomschreven standaardprocedure ook in dit geval had gevolgd.

2.2. Politieambtenaar N. heeft onder meer nog het volgende verklaard. Verzoeker was tijdens de voorgeleiding zeer verontwaardigd; dit bepaalde gedurende een groot deel van het gesprek de toon. Verzoeker probeerde in het gesprek met N. voortdurend de regie over te nemen. Dit was voor N. een zeer opvallend aspect van het gesprek met verzoeker.

3. De korpsbeheerder verwees voor haar oordeel over deze klacht naar haar beslissing in de interne klachtprocedure, waarin zij had aangegeven de klacht ongegrond te achten.

4. Het beginsel van fair play houdt voor bestuursorganen in dat zij burgers de mogelijkheid geven hun procedurele kansen te benutten. Dit beginsel brengt met zich mee dat de officier van justitie, respectievelijk de hulpofficier van justitie, zich als zodanig kenbaar behoort te maken jegens de verdachte die voor hem wordt geleid en moet uitleggen dat het zijn taak is om de rechtmatigheid en aanvaardbaarheid van de aanhouding te toetsen, alsook om te beoordelen of voortzetting van de vrijheidsbeneming nodig is.

De voorgeleiding heeft tot doel de verdachte door de officier van justitie of de hulpofficier van justitie te doen horen en verschaft daardoor de mogelijkheid tot controle op de aanhouding en de vrijheidsbeneming. Dat het standpunt van de verdachte over de aanhouding tijdens dat gehoor voldoende voor het voetlicht kan komen, zal pas voldoende zijn gewaarborgd indien de verdachte op de hoogte is van de rol van degene die hij op dat moment tegenover zich ziet en van de mogelijkheden die hij op dat moment heeft om zich te verweren.

5. De lezingen van verzoeker en politieambtenaar N. staan op dit punt tegenover elkaar, terwijl er geen feiten of omstandigheden zijn op grond waarvan aan de ene lezing meer waarde dient te worden toegekend dan aan de andere. Van belang in dit verband is de omstandigheid dat verzoeker stellig volhoudt dat N. zich niet aan hem als hulpofficier van justitie heeft kenbaar gemaakt, en dat hij geen uitleg heeft gegeven over zijn rol, terwijl N. heeft verklaard zich - begrijpelijkerwijs - niet meer precies te kunnen herinneren wat hij tegen verzoeker heeft gezegd. N. heeft verwezen naar zijn standaardprocedure, waar hij naar zijn zeggen tot dan toe slechts in één situatie welbewust van was afgeweken. Het past in dit geval om waardering uit te spreken voor de door N. geschetste standaard werkwijze. Opgemerkt wordt echter dat rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid dat N., door welke omstandigheid dan ook, onbewust van zijn standaard werkwijze kan zijn afgeweken. Uit het onderzoek kan onvoldoende worden vastgesteld of N. verzoeker de vereiste uitleg heeft geboden. Om die reden kan geen oordeel worden gegeven over de onderzochte gedraging.

IV. Ten aanzien van het weigeren de klacht in ontvangst te nemen en op te schrijven

1. Verzoeker klaagt er tot slot over dat de betrokken politieambtenaar N. heeft geweigerd in die nacht, na verzoekers heenzending, zijn mondelinge klacht over het politieoptreden in ontvangst te nemen en op te schrijven.

Volgens verzoeker weigerde N. de klacht in ontvangst te nemen omdat het vrijdagavond was; hij moest van N. maar een andere keer terugkomen als hij een klacht wilde indienen.

2. In het onderzoek is komen vast te staan dat verzoeker omstreeks 01:00 uur 's nachts werd heengezonden.
3. Politieambtenaar N. heeft in dit verband onder meer het volgende verklaard. Verzoeker zei hem op enig moment dat hij een klacht wilde indienen. N. deelde hem mee dat het die nacht geen geschikt moment was om een klacht op te nemen, en dat zijn klacht op een ander moment kon worden opgenomen. N. legde verzoeker blijkens zijn verklaring onder meer uit dat het in die nacht erg druk was en dat hij daarom geen tijd had om de klacht op te nemen. Er waren die nacht maar twee hulpofficieren van justitie beschikbaar voor de hele regio, waarvan N. er één was.
4. De korpsbeheerder verwees voor haar oordeel over deze klacht naar haar beslissing in de interne klachtprocedure, waarin zij had aangegeven de klacht ongegrond te achten.
5. Bestuursorganen dienen hun administratieve beheer en hun organisatorisch functioneren in te richten op een wijze die behoorlijke dienstverlening aan burgers verzekert. Met betrekking tot klachtbehandeling door bestuursorganen impliceert het vereiste van adequate organisatorische voorzieningen dat burgers voldoende in de gelegenheid dienen te worden gesteld om een klacht in te dienen over een gedraging van dat bestuursorgaan. Het bieden van voldoende gelegenheid tot het indienen van een klacht is een eerste vereiste om te komen tot een behoorlijke klachtbehandeling. Met betrekking tot het regionale politiekorps Gelderland-Zuid was de verplichting om zorg te dragen voor een behoorlijke behandeling van mondelinge en schriftelijke klachten ten tijde van de onderhavige gedraging neergelegd in de toen geldende Klachtenregeling optreden politieregio Gelderland-Zuid (zie Achtergrond, onder 4.).

Wanneer het gaat om het indienen van een mondelinge klacht over een bestuursorgaan die met behulp van een ambtenaar in dienst van dat bestuursorgaan op schrift moet worden gesteld, is er - wanneer er geen sprake is van een spoedeisend belang bij de klacht - sprake van voldoende gelegenheid tot het indienen van die klacht wanneer het ontvangen en op schrift stellen ervan wordt beperkt tot de gebruikelijke kantooruren.

6. Gelet op het nachtelijke tijdstip in dit geval en het gegeven dat het een drukke nachtdienst betrof, en in aanmerking genomen het ontbreken van een noodzaak verzoekers klacht met spoed op te nemen, leverde de beslissing van politieambtenaar N. om de klacht niet op dat moment op schrift te stellen, maar verzoeker te verwijzen naar een ander moment, geen schending op van het beginsel van adequate organisatorische voorzieningen.

De onderzochte gedraging is ook in zoverre behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid is gegrond te aanzien van:

de aanhouding wegens schending van het evenredigheidsvereiste;

niet gegrond ten aanzien van:

het weigeren de klacht in ontvangst te nemen en op te schrijven.

Ten aanzien van het zich niet als zodanig kenbaar maken door de hulpofficier van justitie onthoudt de Nationale ombudsman zich van het geven van een oordeel.

Onderzoek

Op 25 november 2003 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van de heer Q te Utrecht, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid. Verzoeker verschafte desgevraagd nadere informatie. Nadat de politie een afschrift van het interne klachtdossier had verstrekt, werd op 12 mei 2004 naar deze gedraging, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid (de burgemeester van Nijmegen), een onderzoek ingesteld.

In het kader van het onderzoek werd de korpsbeheerder verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben.

Naar aanleiding van een daartoe strekkend verzoek van verzoeker werd het onderzoek op 25 augustus 2004 uitgebreid met de hierboven, onder Klacht, als eerste genoemde gedraging van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid. De korpsbeheerder werd verzocht ook op de uitbreiding van de klacht te reageren. Tevens werd haar een aantal specifieke vragen gesteld.

In verband met zijn verantwoordelijkheid voor justitieel politieoptreden werd de hoofdofficier van justitie te Arnhem over de klacht geïnformeerd en in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze kenbaar te maken, voor zover daarvoor naar zijn oordeel reden was. De genoemde hoofdofficier van justitie maakte van deze gelegenheid geen gebruik.

Tijdens het onderzoek kregen de korpsbeheerder en verzoeker de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren en werden verzoeker en drie betrokken ambtenaren telefonisch gehoord.

Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen. De reacties van verzoeker en de korpsbeheerder gaven aanleiding het verslag op een enkel punt te wijzigen en aan te vullen. De betrokken ambtenaren gaven binnen de gestelde termijn geen reactie.

Bevindingen

De bevindingen van het onderzoek luiden als volgt:

A. feiten

1. Verzoeker woonde ten tijde van het onderhavige incident in de binnenstad van Nijmegen. Hij liep in de nacht van vrijdag op zaterdag 1 december 2001 rond middernacht naar huis, in het gezelschap van een vriend, de heer B. Bij zijn huis aangekomen trof hij voor zijn voordeur een open vuilniszak aan, die naar zijn zeggen niet van hem was. Verzoeker duwde de vuilniszak met zijn voet opzij, met de bedoeling om vervolgens naar binnen te gaan.
2. Twee politieambtenaren van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid constateerden dat verzoeker een vuilniszak opzij duwde, waardoor vuilnis op de grond terechtkwam, en liepen op hem af. De politieambtenaren sommeerden verzoeker het vuilnis dat op de grond lag op te ruimen. Verzoeker weigerde.

De politieambtenaren hielden verzoeker aan wegens baldadigheid (strafbaar gesteld in artikel 424 van het Wetboek van Strafrecht als straatschenderij, zie Achtergrond, onder 1.). Zij brachten hem over naar een politiebureau te Nijmegen, alwaar hij werd voorgeleid voor de hulpofficier van justitie.

3. Enige dagen later diende verzoeker bij het regionale politiekorps Gelderland-Zuid een klacht in over het politieoptreden jegens hem van 1 december 2001 (zie ook hierna, onder C.).
4. De kantonrechter in de rechtbank te Arnhem sprak verzoeker bij uitspraak van 23 april 2003 vrij van het hem ten laste gelegde.

b. Standpunt verzoeker

1. Het standpunt van verzoeker staat samengevat weergegeven onder Klacht, en komt in het hiernavolgende naar voren onder C.1. en C.2.
2. In zijn verzoekschrift deelde verzoeker, ter toelichting op zijn klacht, onder meer nog het volgende mee:

"Waarom ben ik niet voor een hulpofficier van justitie geleid?"

Ik heb met een agent (dhr. N.) gesproken maar die heeft zich nooit voorgesteld als hulpofficier van justitie. Dhr. N. is van mening dat hij wel heeft medegedeeld hulpofficier te zijn en insinueert dat zijn mededeling niet goed tot mij zou zijn doorgedrongen vanwege mijn geëmotioneerde toestand. (...) Wat moet ik hier geloven?"

Het 'ten spoedigste' worden voorgeleid aan de (hulp) officier van justitie heeft een belangrijke externe werking. Het is niet alleen een recht maar ook de kans voor de aangehoudene om de rechtmatigheid van zijn aanhouding te laten toetsen. De aangehoudene moet kunnen weten dat hij aan de hulpofficier wordt voorgeleid. Het is daarom aan de hulpofficier van justitie om zorg te dragen dat de aangehoudene, zonder enige twijfel, geëmotioneerd of niet, er zeker van is dat hij aan een hulpofficier wordt voorgeleid."

3. Verzoeker verklaarde op 21 januari 2005 telefonisch onder meer het volgende tegenover een medewerkster van het Bureau Nationale ombudsman, ter toelichting op zijn klacht:

"In de nacht van 1 december 2001 liep ik in het gezelschap van een vriend naar mijn toenmalige woning te Nijmegen. Ik trof op het trottoir, pal vóór mijn voordeur, een vuilniszak aan. Ik had deze vuilniszak al eerder op die avond gezien, bij het verlaten van mijn woning. Deze lag toen even verderop op de stoep, bij een nabijgelegen tattoo shop. Kennelijk was de vuilniszak in de loop van de avond voor mijn voordeur terechtgekomen; misschien door toedoen van een voorbijganger. De voordeur van mijn woning kwam direct uit op straat; er was geen voortuin of iets dergelijks. De vuilniszak lag dan ook niet op een erf, maar op de stoep behorend bij de openbare weg.

Het was niet de eerste keer dat ik andermans vuilniszak voor mijn woning aantrof; dit was mij al eens eerder gebeurd.

De vuilniszak lag zodanig, dat hij de toegang tot mijn woning versperde. De zak lag open. Ik schoof de vuilniszak met mijn voet weg van de deur, door met de zool van mijn schoen tegen de onderkant van de zak te duwen. Ik wilde juist mijn voordeur openen, toen de twee politieambtenaren aan kwamen lopen. Zij sommeerden mij meteen om het vuilnis op te ruimen. Ik zei hen duidelijk dat ik niet van plan was dit op te ruimen, omdat ik niets met het vuil te maken had. Ik vertelde dat het vuil niet van mij was, maar dat het volgens mij van de tattoo shop afkomstig was. Politieambtenaar Sn. heeft mij een bekeuring aangeboden **als alternatief** voor het opruimen van het vuilnis. Pas wanneer ik had aangegeven bereid te zijn de bekeuring te ontvangen, is hij gaan eisen dat ik het vuilnis alsnog moest opruimen. Ik heb wederom geweigerd (om het vuilnis op te ruimen), en ben toen meegevoerd.

U vraagt mij of ik op enig moment de politieambtenaren heb verteld - zoals ik ook tijdens de procedure bij de Commissie voor de Politieklachten van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid heb aangegeven - dat ik het vuilnis niet wilde opruimen, omdat ik dat vies en gevaarlijk vond in verband met eventuele aanwezige naalden van de tattoo shop. Ik heb duidelijk tegen de agenten gezegd dat ik niets met het vuilnis te maken had, dat het vuilnis van de tattoo shop was, en dat ik het vies en gevaarlijk vond om het vuilnis met mijn handen aan te raken. Ik kan mij echter niet met zekerheid herinneren of ik het woord 'naalden' op straat heb genoemd. (...) Het mogelijke gevaar (van mogelijk aanwezige

naalden in het vuilnis) was toen wel relevant, maar is/was, naar mijn idee, niet relevant voor uw onderzoek, aangezien mijn klacht daar geen directe betrekking op heeft. Voor mij is van principieel belang dat er wordt getoetst waarom ik ben gearresteerd nadat ik duidelijk had aangegeven bereid te zijn een bekeuring aan te nemen als alternatief voor het opruimen van andermans vuilnis. (...)

De politieambtenaren lieten mij echter niet uitpraten en luisterden niet naar wat ik te zeggen had. De politieagent zei letterlijk: 'Jij hebt een te grote bek, en jij gaat mee naar het bureau'. Vervolgens werd ik meegesleurd.

Het gehele incident heeft maar korte tijd geduurd.

U vraagt mij hoe ik mij vanaf het begin van het incident opstelde tegenover de politieambtenaren. Ik was verrast, maar niet geïrriteerd of boos. Ik praatte snel, maar dat doe ik altijd. Dat hoor ik wel vaker. Verder kan ik u niets bijzonders melden over mijn gedrag. Ik was gewoon mijzelf. De politieambtenaren gedroegen zich kortaf tegen mij, en spraken mij op een agressieve manier toe."

c. interne klachtbehandeling

1. Verzoeker diende bij brief van 6 december 2001 bij het regionale politiekorps Gelderland-Zuid een klacht in over het door hem gewraakte politieoptreden. In deze brief staat onder meer nog het volgende vermeld:

"Eén van de twee politieagenten die aan de overkant van de straat stonden riep opeens: 'Hé wat doe jij daar!', en ze staken de straat over en liepen op mij af.

De rest ging als volgt:

Ik: Het (vuilniszak) staat voor de ingang van mijn huis, ik duw het weg.

Agent: Oprapen die rotzooi.

Ik: dat ga ik niet doen.

Agent: Dat ga jij wel doen, ruim die rotzooi op.

Ik: dat ga ik zeker niet doen.

Agent: Dan krijg jij een bekeuring.

Ik: Als u vindt dat ik een bekeuring moet krijgen, dan moet u dat maar doen.

Agent: Jij hebt een grote bek, jij gaat mee naar het bureau.

Ik: Ik ga mijn advocaat bellen.

Agent: Niks daarvan. Jij gaat niemand bellen, je moet je bek houden en nu komen.

Vervolgens ben ik direct door de twee agenten vastgepakt en meegesleurd naar hun busje dat om de hoek op de T.straat stond geparkeerd.

(...)

Bij aankomst in het bureau (...) werd ik (...) in een cel gegooid. (...) Er werd mij verteld dat de hulpofficier van justitie naar beneden zou komen om met mij te praten. Als antwoord daarop heb ik duidelijk gezegd dat ik erop stond de hulpofficier van justitie te spreken om hem de onrechtmatigheid van mijn aanhouding voor te leggen. (...)

Na ongeveer drie kwartier mocht ik de cel uit. Ik heb de agent op het bureau gevraagd om mijn klacht (c.q. aangifte) aan te horen en op te schrijven. Hij heeft dit geweigerd op grond van het feit dat het vrijdagavond was en ik moest een andere keer komen als ik een klacht in wilde dienen. Rond één uur 's nachts mocht ik het bureau verlaten met een bekeuring wegens 'baldadigheid': een type bekeuring dat gewoonlijk op straat wordt uitgeschreven.

(...)

Het is ongelooflijk dat ik in Nijmegen kan worden aangehouden voor het wegduwen van andermans vuilnis dat voor mijn voordeur, en in de weg staat. De aanhouding en de manier waarop deze plaatsvond is des te pijnlijker als u beseft dat wij, bewoners van de E.straat, constant overlast hebben van de aan de politie bekende 'activiteiten' op de kruising E.straat - T.straat. Soms is het zelfs zo erg dat het niet meer veilig is om je op straat te begeven. Op dit soort momenten is de politie nergens te bekennen, maar ik, als bewoner, word wel aangehouden als ik de weg wil vrijmaken om mijn eigen huis te betreden. Ieder weldenkend mens zou hier radeloos van worden.

Sterker nog, de vuilniszak hoorde niet op straat op die dag. Het vuilnis wordt namelijk pas op dinsdag opgehaald. De twee agenten die kennelijk aan het patrouilleren waren hadden juist deze overtreding moeten aankaarten i.p.v. een burger die probeert zijn huis binnen te komen te bevelen om andermans vuilnis op te rapen en vervolgens in strijd met alle beginselen van behoorlijk politieoptreden te handelen door mij met gebruik van geweld aan te houden.

Verder hadden de agenten de zaak heel makkelijk op straat kunnen afhandelen door middel van het uitschrijven van de bekeuring waarmee ze hadden gedreigd. Ze kozen er echter voor om mij (...) aan te houden (...) om mij daarna naar huis te sturen met de bekeuring waarmee ze op straat hadden gedreigd, en waarmee ik akkoord was gegaan. Waarom?

Ik heb hen nooit bedreigd, er was nooit en te nimmer sprake van een gevaarlijke situatie voor de politieagenten. Ik heb de agenten alleen gesproken en hen uitgelegd dat ik niet van plan was om andermans vuilnis te gaan oprapen."

2. Verzoeker liet de politie bij brief van 22 maart 2002 onder meer nog het volgende weten:

"In mijn geval heeft de hulpofficier niet alleen verzuimd om zichzelf als zodanig kenbaar te maken toen ik kennelijk *zonder mijn medeweten* werd voorgedragen, erger nog, hij heeft duidelijk de indruk gewekt dat hij *geen* hulpofficier van justitie was door te zeggen dat ik 'zodadelijk bij de hulpofficier van justitie zal worden voorgeleid'."

3. De klachtencommissie politieoptreden Politieregio Gelderland-Zuid verleende de korpsbeheerder op 4 juli 2002 advies met betrekking tot verzoekers klacht. De klachtencommissie adviseerde de korpsbeheerder om de klacht dat ambtenaren van het regionale politiekorps hem op 1 december 2001 hadden aangehouden gegrond te verklaren. De commissie adviseerde de klacht dat in die nacht geweigerd was zijn klacht op te nemen niet gegrond te verklaren.

In het advies van de klachtencommissie staat onder meer het volgende vermeld:

"De klacht is behandeld op 14 mei 2002 en 11 juni 2002. Q (verzoeker; N.o.), St., Sn. en N. (de betrokken politieambtenaren van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid; N.o.) (...) hebben (...) hun standpunten toegelicht. Tevens is op 11 juni B. als getuige gehoord.

(...)

Q heeft, zakelijk weergegeven en voor zover hier van belang, nog het volgende verklaard. (...) St. en Sn. sommeerden hem onmiddellijk op agressieve en onbeschofte toon de op straat gevallen rommel op te ruimen. (...) Het was vies en gevaarlijk, in verband met eventuele naalden van de nabijgelegen tattoo shop, het vuil met de hand op te ruimen. Op een beleefde manier heeft hij tot tweemaal toe geweigerd het vuilnis van een ander op te ruimen en is hij, omdat hij moe was en er vanaf wilde zijn, vervolgens akkoord gegaan met het in ontvangst nemen van een transactieaanbod, als alternatief voor het opruimen. (...) Beiden vroegen hem om zijn bek dicht te houden en sloegen hem, hoewel hij geen bedreiging voor of verstoring van de openbare orde vormde, direct in de boeien (...). Er is niet naar zijn personalia gevraagd. Hij heeft niet agressief om zich heen geslagen. Hij is geen maniak, maar iemand die als tandarts een verantwoordelijke functie in de maatschappij bekleedt. (...) Na zijn aanhouding heeft hij gedurende tien minuten met N. gesproken, die op zijn minst niet de indruk had moeten wekken dat hij niet de hulpofficier van justitie was. Hij heeft toen niet van zichzelf gezegd dat hij opgefokt of geïrriteerd was (...). Hij betreurt het dat hem die avond niet is duidelijk gemaakt dat er 's nachts geen klachten worden opgenomen.

(...)

Sn. heeft, zakelijk weergegeven en voor zover hier van belang, het volgende verklaard.

In de nacht van 1 december 2001 had hij, samen met St., avonddienst in de binnenstad van Nijmegen. Omdat er in de T.straat en de E.straat vaak overlast is, geldt daar een no-tolerance-beleid. Beiden zagen zij daar Q, die in eerste instantie een passant leek, maar van wie het voor hem snel duidelijk was dat hij voor zijn eigen woning stond. Zij zagen hem een vuilniszak omtrappen, waardoor er vuilnis op straat terecht kwam. Vervolgens hebben ze hem voor de keus gesteld de zaak op te ruimen of een bekeuring in ontvangst te nemen. Daarop reageerde Q heel opgefokt. Hij ging behoorlijk tekeer en weigerde desgevraagd zijn personalia op te geven. Hij riep dat zij racisten waren en maar moesten doen wat ze niet konden laten. Gezien de escalatie op juist deze locatie hebben zij hem aangehouden en hem, omdat hij om zich heen bleef slaan, voor zijn en hun eigen veiligheid de transportboeien omgedaan.

(...)

St. heeft, zakelijk weergegeven en voor zover hier van belang, het volgende verklaard. Hij bevestigt de juistheid van de verklaring van Sn. en benadrukt dat het opviel dat er van meet af aan niet normaal met de zeer geëmotioneerde Q te praten viel. Hij heeft hem meerdere malen naar zijn personalia gevraagd, maar die niet van hem gekregen.

(...)

N. heeft, zakelijk weergegeven en voor zover hier van belang, het volgende verklaard.

Q is op 1 december 2001 om 00.30 uur aan hem voorgeleid en om 01.00 uur door hem heengezonden. Gedurende dit half uur is hij bij Q gebleven. Het is niet aannemelijk dat hij bij deze voorgeleiding van de gebruikelijke en veelvuldig door hem toegepaste procedure is afgeweken: hand geven, zich voorstellen als hulpofficier van justitie en zeggen dat de verdachte niet tot antwoorden verplicht is.

(...)

B. heeft, zakelijk weergegeven en voor zover hier van belang, het volgende verklaard.

De bewuste nacht was hij met zijn vriend Q op weg naar Q's huis. Q was moe en ze zouden samen nog één whisky drinken. Terwijl ze aan kwamen lopen, zagen ze een vuilniszak voor Q's deur staan. Q zei dat hém dat altijd gebeurde. Q duwde de zak met zijn voet weg, waarbij er rommel uit de zak viel. Onmiddellijk verschenen er twee agenten die op dominante toon vroegen of dat normaal was. Ze bevalen de rommel op te ruimen, wat Q weigerde omdat dat vies was. Toen zij zeiden dat hem dan een proces-verbaal uitgereikt zou worden, ging Q daarmee akkoord. Op Q's verzoek of hij een advocaat mocht bellen, werd hem gezegd dat hij als hij lastig was, mee naar het bureau zou worden genomen. Beide agenten tutoyeerden Q. Vervolgens werd hij nogal hardhandig in de boeien

geslagen. Hij, B., stond er verdoofd bij, heeft zich niet met het gesprek bemoeid en was verbaasd over wat er gebeurde. Het gebeuren kwam agressief over en was voor hem beangstigend. Q maakte een verbaasde en gespannen indruk, hij praatte snel, maar hij was niet opgefokt. Q was niet verbaal agressief en gebruikte ook geen fysiek geweld. Hij zwaaide niet met zijn armen.

(...)

De beoordeling

(...)

Vast staat dat de gebeurtenissen in de bewuste nacht zich afgespeeld hebben op een plek in de binnenstad, waar vanwege veelvuldige problemen door de politie een zero-tolerancebeleid gevoerd wordt. Het is begrijpelijk dat de politie daar dan ook strikt optreedt, hetgeen de burger ook kan en mag verwachten en wat Q, als bewoner van dat gebied en op de hoogte van dat beleid, ook deed. Dat bleek uit het feit dat hij zonder protest bereid was een transactie in ontvangst te nemen. Dat neemt niet weg dat van beide politieambtenaren, die begrepen met een bewoner te maken te hebben, die zelf ook veel overlast ondervindt, een professioneler optreden verwacht mocht worden dan zij nu hebben laten zien. Ook al zal Q in zijn geïrriteerde toestand mogelijk provocerend zijn overgekomen, zij hadden niet mogen meewerken aan het laten escaleren van emoties, zoals ook gebleken is uit de verklaring van getuige B., maar juist zij, politieambtenaren, hadden hun kalmte dienen te bewaren en zo naar een rustige afhandeling van dit incident moeten streven.

Dit optreden van St. en Sn. is dan ook onbehoorlijk geweest jegens Q en de commissie zal dan ook adviseren dit onderdeel van de klacht gegrond te verklaren.

(...)

Naar aanleiding van de verklaring van N. is er voor de Commissie geen reden om eraan te twifelen dat N., als hulpofficier van justitie, zich gewoontegetrouw ook als zodanig heeft voorgesteld aan Q. Ook al zal Q deze mededeling, gezien zijn gemoedstoestand op dat moment, wellicht niet tot zich hebben laten doordringen, hij is voor een hulpofficier van justitie geleid. Dit betekent dat de klachtencommissie zal adviseren dit vierde onderdeel van de klacht ongegrond te verklaren.

(...)

Vast staat dat Q in de bewuste nacht aan N. te kennen heeft gegeven dat hij een klacht wilde indienen. Voor de commissie is aannemelijk geworden dat de weigering van N. om op dat moment de klacht op te nemen, vergezeld is gegaan van de uitleg dat de nacht niet het meest geschikte moment is om dergelijke klachten, naar aanleiding waarvan de politie

niet onmiddellijk in actie hoeft te komen, op te nemen, maar dat daar overdag alle gelegenheid voor was, hetgeen Q zelf ook had mogen begrijpen.

Dit optreden van de politie is dan ook niet onbehoorlijk geweest jegens klager en de Commissie zal adviseren dit vijfde onderdeel van de klacht ongegrond te verklaren."

4. In de beslissing van de korpsbeheerder van 31 januari 2003 staat onder meer het volgende vermeld:

"Beoordeling

(...)

Ik (overweeg; N.o.) het volgende:

1. Uit het klachtdossier blijkt dat klager een vuilniszak op de openbare weg omtrapte, waardoor er vuil op straat kwam. De politieambtenaren, die hiervan getuige waren, hebben klager gesommeerd het vuil op te ruimen; klager wenste daar geen gevolg aan te geven. De plaats waar dit gebeurde ligt binnen een zogenaamd zero-tolerance gebied, wegens de overlast die daar dagelijks ervaren wordt. Dit was ook bij klager bekend. Gezien zijn leeftijd en maatschappelijke positie mag van klager als bewoner van dit gebied een voorbeeldfunctie verwacht worden. Een functie waarvan hij zich ook kennelijk bewust is.

Het is op zich begrijpelijk dat klager uit irritatie en onvrede met de situatie tegen de vuilniszak voor zijn deur heeft getrapt. Desalniettemin had het op klagers weg gelegen zijn fout te erkennen, nadat hij daar door de politieambtenaren op aangesproken was. Volgens de politieambtenaren reageerde klager daarentegen geïrriteerd, was niet meewerkend en schold hen zelfs uit voor racisten. Bovendien weigerde hij zijn personalia op te geven.

2. Volgens klager en zijn vriend heeft klager zich juist rustig, beleefd en meewerkend gedragen. Ook zou klager zonder protest bereid geweest zijn een transactie in ontvangst te nemen. Anderzijds sluit de klachtencommissie niet uit dat klager in zijn geïrriteerde toestand mogelijk provocerend is overgekomen. De politieambtenaren hebben volgens de klachtencommissie echter hun kalmte niet bewaard waardoor een rustige afhandeling van het incident niet kon plaatsvinden. Uit haar overwegingen blijkt daarentegen niet waarom de commissie tot de conclusie gekomen is, dat aan de verklaringen van de politieambtenaren geen geloof kan worden gehecht. Uit die verklaringen blijkt immers nergens dat zij hun kalmte verloren hebben. Het is aannemelijk dat het gedrag van klager het noodzakelijk maakte hem aan te houden en naar het politiebureau over te brengen. De politieambtenaren hebben juist met hun optreden getracht verdere escalatie in die buurt te voorkomen door klager daar uit die situatie weg te halen. Desalniettemin dient het advies van de klachtencommissie zwaar te wegen. Zodoende stel ik mij op het standpunt dat de politieambtenaren niet behoorlijk hebben opgetreden jegens klager. Overigens onthoud ik mij van een oordeel over de rechtmatigheid van de aanhouding van klager. Dit is

onderworpen aan rechterlijke toetsing in de strafprocedure. Voor zover de klacht zich richt tegen deze rechtmatigheid, acht ik klager niet ontvankelijk.

3. Aannemelijk is dat klager geëmotioneerd was en zich provocerend gedragen heeft. (...)

4. Vorenstaande geeft mij aanleiding af te wijken van (enkele; N.o.) adviezen (...) op onderdelen (...) van de klacht.

5. Ten aanzien van de overige onderdelen van de klacht volg ik de eensluidende adviezen en

BESLUIT IK

De klacht van de heer Q.

(...) niet ontvankelijk te verklaren voor zover deze gaat over de rechtmatigheid van de aanhouding en gegrond te verklaren voor zover deze gaat over de bejegening van klager,

(...)

ten aanzien van de overige onderdelen (waaronder de klacht dat een politieambtenaar heeft geweigerd verzoekers klacht op te nemen; N.o.) ongegrond te verklaren."

d. Standpunt korpsbeheerder

1. De korpsbeheerder liet in reactie op de klacht weten bij haar standpunt te blijven, zoals geformuleerd in haar brief van 31 januari 2003 (zie ook hiervoor, onder C.4.), ten aanzien van de klacht dat een met naam genoemde politieambtenaar zich bij verzoekers voorgeleiding niet (duidelijk) als dienstdoend hulpofficier van justitie aan hem had kenbaar gemaakt, en de klacht dat de betrokken politieambtenaar had geweigerd in die nacht verzoekers mondelinge klacht over het politieoptreden in ontvangst te nemen en op te schrijven. In haar brief van 31 januari 2003 had zij aangegeven deze klachten niet gegrond te achten.

Ten aanzien van verzoekers klacht dat twee ambtenaren van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid hem in de nacht van vrijdag op zaterdag 1 december 2001 hadden aangehouden en overgebracht naar het politiebureau, beantwoordde de korpsbeheerder bij brief van 6 oktober 2004 een aantal specifieke vragen van de Nationale ombudsman. In deze brief staat onder meer het volgende vermeld:

"U verzoekt mij te reageren op de volgende vragen. De antwoorden op de vragen zijn achter de desbetreffende vragen geplaatst.

1.a. Wat hield het zero-tolerancebeleid in?

De term zero-tolerancebeleid wordt als zodanig niet vermeld in de beleidsdocumenten van de politie Gelderland-Zuid. Tijdens de klachtbehandeling, door de Klachtencommissie politieoptreden Politieregio Gelderland-Zuid, is de term allereerst door de heer Q (verzoeker; N.o.) gehanteerd. Deze term is vervolgens gedurende de klachtbehandeling voor het openbare orde en opsporingsbeleid in het gebied van Team Stadscentrum gevoerd. De zero-tolerance benadering staat voor een politiestrategie waarbij zonder pardon hard wordt opgetreden tegen zelfs de geringste uitingen van overlast en criminaliteit. Volgens deze benadering moet de politie iets doen tegen elke aanzet tot verpaupering en geen enkele afwijking van normen, regels en wetten accepteren.

Ondanks het feit dat de term zero-tolerance niet in beleidsdocumenten wordt gehanteerd sluit het repressiebeleid, dat de politie Gelderland-Zuid hanteert in het gebied van het Team Stadscentrum, aan bij genoemde benadering. Dit beleid is gebaseerd op afspraken van de lokale driehoek ten aanzien van de strategie en het beleid van Openbare Orde, opsporing en vervolging in het gebied van het Team Stadscentrum. In het beleid worden de zogenoemde drie V's gehanteerd. Hiermee wordt bedoeld op het volgende:

1. Venstertijden;
2. Verscherpt toezicht;
3. Verblijfsontzeggingen.

Deze drie aspecten van het beleid worden gehanteerd ten aanzien van incidenten betreffende geweld op straat, alcohol op straat, wildplassen en baldadigheid en vernieling.

b. Met welk beoogd doel werd dit beleid gevoerd?

In het gebied van Team Stadscentrum was ten tijde van de klacht veel overlast en een stijgend aantal geweldsincidenten. Het beleid had ten doel het gezag en de orde in het publieke domein terug te winnen.

c. Was er in uw visie in deze zaak reden om van het uitvoeren van dit beleid af te wijken?

Neen, de medewerkers van het Team Stadscentrum zijn geïnstrueerd een duidelijk uniform repressiebeleid te hanteren.

(...)

De relevante beleidsdocumenten zijn als bijlagen toegevoegd aan deze brief. In de eerste bijlage, het Teamwerkplan 2001 (zie ook hierna, onder 2.; N.o.) (...) op pagina 7 worden vier taakgroepen genoemd die werkzaam zijn binnen het Team Stadscentrum. De taakgroep Openbare Orde en Veiligheid heeft het beleid ten aanzien van haar taakveld verder uitgewerkt. Dit document is bijgevoegd als tweede bijlage (zie hierna, 3.; N.o.).

2.a. Hadden de politieambtenaren naar uw mening kunnen voorkomen dat de emoties bij verzoeker zouden oplopen door van meet af aan voor een andere benaderingswijze te kiezen?

Conform het advies van de klachtencommissie heb ik geoordeeld dat de politieambtenaren in dit opzicht niet behoorlijk hebben gehandeld.

b. Zou een verdere escalatie naar uw mening ook kunnen zijn voorkomen door van de aanhouding af te zien?

Neen, de aanhouding had juist ten doel verdere escalatie onder omstanders en escalatie ten aanzien van de heer Q te voorkomen. De aanhouding heeft dit gewenste doel ook bewerkstelligd. Ondanks de ingrijpende gevolgen voor de heer Q is het incident door de aanhouding niet verder geëscaleerd.

3. Waarom is verzoeker aangehouden nadat hij had aangegeven bereid te zijn een bekeuring in ontvangst te nemen?

De heer Q was gedurende het gehele incident geïrriteerd niet meewerkend en schold de politieambtenaren uit voor racisten. Hij weigerde bovendien zijn personalia te geven aan de betrokken ambtenaren. Laatstgenoemde omstandigheid maakte het zelfs onmogelijk ter plaatse een bekeuring uit te schrijven. De betrokken politieambtenaren hebben in hun overweging, de weigerachtige opstelling, de zichtbaar geëmotioneerde houding van de heer Q en de mogelijkheid van escalatie van het incident afgewogen. Deze overwegingen hebben geleid tot aanhouding van de heer Q."

2. In het proces-verbaal van aanhouding, op 15 maart 2002 op ambtsbelofte opgemaakt door politieambtenaar Sn. staat onder meer het volgende vermeld:

"Ik, Sn. (...) zag/constateerde dat een persoon op of aan de openbare weg dan wel op een voor het publiek toegankelijke plaats tegen personen of goederen baldadigheid heeft gepleegd. (...)

Artikel: 424 van het Wetboek van Strafrecht.

Datum: 1 december 2001

Omstreeks: 0.10 uur

Plaats: Nijmegen

Gemeente: Nijmegen

Locatie: E.straat

Een voor het openbaar verkeer openstaande weg binnen een als zodanig aangeduide bebouwde kom

(...)

Verdachte werd staande gehouden en verstreekte mij, daarnaar gevraagd, (zijn; N.o.) (...) persoonsgegevens."

3. In een mutatie uit het dag- en nachtrapport van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid, opgemaakt door de politieambtenaren Sn. en St. op 1 december 2001, staat onder meer het volgende vermeld:

"Liepen over de E.straat zagen twee mannen aan overzijde lopen. Eén van hen een kleine man in donkere kleding schopte tegen een aldaar voor nummer (...) staande vuilniszak aan. De gehele inhoud ging de straat over. Hem aangesproken en kans gegeven om de boel op te ruimen. Was direct geïrriteerd.

Hij reageerde niet op ons verzoek dit op te ruimen. Hem verbaal willen geven. Echter wilde de troep nog niet opruimen en wilde zijn woning ingaan. Hem vervolgens aangehouden terzake baldadigheid."

e. Reactie verzoeker

Verzoeker liet in reactie op het standpunt van de korpsbeheerder onder meer nog het volgende weten:

"1. De reactie van de korpsbeheerder is voor mij geen aanleiding om afstand te nemen van mijn standpunt. Ik blijf vasthouden aan mijn klacht.

2. Onder punt 2a. erkent de korpsbeheerder dat de agenten niet behoorlijk hebben gehandeld waardoor de 'emoties' bij mij zouden zijn opgelopen.

Onder 2b. meent ze echter, dat ik toch moest worden aangehouden om verdere escalatie te voorkomen. Deze redenering is gebaseerd op een perfide logica. Het kan toch geen beleid zijn om iemand zodanig onheus te bejegenen zodat de emoties bij hem oplopen, om vervolgens zijn aanhouding te rechtvaardigen op grond van het feit dat hij 'emotioneel' is geworden.

De reactie van de korpsbeheerder laat helaas geen andere conclusie toe dan dat dit wel toelaatbare praktijk is bij haar korps.

In werkelijkheid was ik helemaal niet 'emotioneel' op straat, maar wel eerder verbijsterd door de agressieve houding en onbeschoftheid van de agenten. Ik was pas 'emotioneel' en geïrriteerd nadat ik op het politiebureau in een cel was gegooid en was opgesloten. (...)

3. Onder punt 3. vermeldt de korpsbeheerder dat het uitschrijven van een bekeuring ter plaatse onmogelijk was omdat ik weigerde om mijn personalia op te geven. Nogmaals bestrijd ik deze weergave.

Ten eerste er is nooit (op straat) naar mijn personalia gevraagd. Ik werd toch aangehouden nadat ik me bereid verklaarde om een bekeuring in ontvangst te nemen zonder dat er naar mijn personalia werd gevraagd. (Dit wordt ook door de getuigenis van de heer B. bevestigd)."

f. verklaring betrokken politieambtenaar St.

De betrokken politieambtenaar St. van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid verklaarde op 10 februari 2005 telefonisch onder meer het volgende tegenover een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman:

"Het is al weer een aardige tijd geleden dat de gedraging waarover de heer Q klaagt zich afspeelde. Ik kan mij niet meer alles precies herinneren, maar ik heb de stukken weer doorgenomen.

Ik werkte ten tijde van deze gebeurtenis - op 1 december 2001 - in een politieteam in het centrum van Nijmegen. In het centrum was er al een tijd sprake van veel overlast en veel overtredingen van de openbare orde. Er was een beleidsafpraak dat het team waarin ik werkte consequent repressief zou optreden tegen vormen van overlast en overtredingen van de openbare orde.

In de nacht van 1 december 2001 waren mijn collega Sn. en ik bezig met een surveillance. Wij reden een straat in, en zagen een man een vuilniszak omtrappen. Er stonden daar meerdere vuilniszakken. De man schopte met zijn voet tegen de vuilniszak aan, waardoor de vuilniszak kapot ging en er vuilnis op straat terecht kwam. Wij konden zien dat de man, naar later bleek de heer Q, boos was.

Mijn collega en ik liepen naar de heer Q toe en spraken hem aan. Wij konden merken dat hij geïrriteerd was. Wij vroegen hem het vuilnis op te ruimen. Ik nam aan dat hij geïrriteerd was vanwege de overlast in die omgeving onder andere door drugsdealers. Hij zei tegen ons dat wij wat moesten doen tegen de overlast die de dealers daar veroorzaakten. Hij zei dit op een hele harde toon. Hij klonk boos en agressief over het feit dat het vuilnis daar lag, en over het feit dat wij hem daarover aanspraken. Hij zei ons dat hij daar woonde, en bewoog zich richting zijn voordeur. Deze bevond zich maximaal een paar meter verwijderd van waar hij stond; de voordeur kwam direct uit op de straat.

Wij zeiden de heer Q opnieuw dat hij het vuil moest opruimen, en dat hij anders een proces-verbaal zou krijgen. Hij zei: 'Geef mij maar een bekeuring', of woorden van die strekking, en deed ondertussen zijn deur open. Hij was daar samen met een andere man; deze liep volgens mij de woning al in. De heer Q wilde vervolgens ook naar binnen

stappen. Wij hebben hem toen gezegd dat hij moest blijven staan omdat hij een bekeuring zou krijgen. Hij bewoog zich toch naar binnen. Nog net voordat hij zijn woning binnen was gelopen pakten wij hem bij zijn arm. Ik had hem in elk geval bij zijn arm beet; misschien had mijn collega hem ook vast. Wij hielden hem op die manier voor de deur staande.

De heer Q trok echter zijn arm weg. Hij bleef verbaal boos tegen ons. Hij rukte zich los; zwaaide beide armen door de lucht, als een gebaar van: 'blijf van mij af'.

Wij hebben aan hem gevraagd wie hij was, want dat wisten wij op dat moment nog niet. Hij bleef hard roepen naar ons. Hij herhaalde dat wij hem maar moesten bekeuren. Verder kan ik mij niet meer precies herinneren wat hij zei. Wij konden er niet tussen komen, omdat hij verbaal zo aanwezig was. Wij hebben toen besloten de heer Q aan te houden om de zaak verder op het politiebureau af te handelen. Dit hebben wij hem ook gezegd. Vervolgens namen wij hem mee naar de dienstauto. Omdat hij zo zwaaide met zijn armen hebben wij hem ook de handboeien omgedaan.

De heer Q gaf ons tijdens het hele incident op geen moment de gelegenheid om hem op een normale manier naar zijn personalia te vragen. Hij reageerde voortdurend erg boos op ons en was geïrriteerd dat wij hem aanspraken. Wij werden door zijn gedrag niet in de gelegenheid gesteld om een proces-verbaal tegen hem uit te schrijven. Maar wij hebben hem wél uitdrukkelijk voor de keuze gesteld de rommel op te ruimen om zodoende een proces-verbaal te voorkomen, ondanks dat was afgesproken dat in dat gebied repressief zou worden opgetreden.

Mijn collega en ik wisten overigens absoluut niet wie hij was. Wij hadden hem nog nooit gezien, hoewel wij vaak in die omgeving komen.

U vraagt mij naar de toon die mijn collega en ik jegens de heer Q hebben aangeslagen. Hoe wij onze eerste vraag letterlijk hebben gesteld weet ik niet meer zeker; dit durf ik niet meer te zeggen. Het moet iets in de trant zijn geweest van: 'Meneer, u moet die rotzooi opruimen die u op straat schopt'. Mijzelf kennende zal ik dit met enige verbazing in mijn stem gezegd hebben; ik verwonderde mij over zijn gedrag. U vraagt mij of ik de heer Q op gedecideerde toon heb aangesproken. Dat zou goed kunnen. De heer Q reageerde gelijk op een boze toon, en zei dat hij dat niet wilde. Hij was meteen al verbaal zeer aanwezig en sprak op harde toon. Dit bepaalde de sfeer. Daardoor viel er meteen al niet met hem te praten of te discussiëren. Ik kan mij wel voorstellen dat hij boos was, maar hij bejegende ons niet correct. Ik vond het niet normaal zoals hij zich verbaal richting ons uitte. Zijn baldadige gedrag vormde naar onze mening een schending van de openbare orde. Door zijn gedrag heeft de heer Q de zaak doen escaleren.

U vraagt mij of de heer Q ons op enig moment heeft verteld dat hij het vies en gevaarlijk vond om het vuil op te ruimen, in verband met de eventuele aanwezigheid van vervuilde

naalden van een tattoo shop tussen het vuilnis. Ik kan u vertellen dat dit in die nacht niet ter sprake is geweest.

Ik heb hier verder niets aan toe te voegen."

g. verklaring betrokken politieambtenaar Sn.

De betrokken politieambtenaar Sn. van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid verklaarde op 10 februari 2005 telefonisch onder meer het volgende tegenover een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman:

"De gedraging waarover de heer Q heeft geklaagd speelde op 1 december 2001. In die tijd surveilleerde de politie veelvuldig in het centrum van Nijmegen. Er gold voor dat gebied een zogenaamd 'zero-tolerance' beleid.

Mijn collega St. en ik waren in de nacht van 1 december 2001 bezig met een surveillance in het centrum. Wij keken op een gegeven moment een straat in, en zagen dat daar een man een vuilniszak omtrapte. Deze man bleek later de heer Q te zijn. Doordat hij de vuilniszak omtrapte, vloog er vuilnis over straat. Wij liepen op de man toe, en vertelden hem wat wij gezien hadden. Wij stelden hem voor de keuze: ofwel de rommel op te ruimen, ofwel een bekeuring in ontvangst nemen.

De man was het er niet mee eens dat wij hem vroegen de boel op te ruimen, en zei dat wij hem maar een bekeuring moesten geven. Hij was verbaal nogal agressief en kort van stof. Ik vroeg hem naar zijn personalia. Hij gaf ons echter zijn naam niet op; hij negeerde deze vraag. Hij zei iets in de trant van: 'Ga iets anders, of iets nuttigs doen', of woorden van dergelijke strekking, en maakte aanstalten om de woning waar hij vóór stond binnen te gaan. Hij gedroeg zich verbaal en non-verbaal geïrriteerd omdat wij hem aanspraken op zijn gedrag.

Er lopen daar veel junks. In eerste instantie was het ons niet duidelijk dat de man een bewoner was in die straat. Het zero-tolerancebeleid gold voor iedereen. Er werd daarbij geen onderscheid gemaakt tussen personen. De heer Q stak zijn sleutel in de deur. Hij negeerde zoals gezegd onze vraag naar zijn personalia. Toen hij de woning in wilde gaan hebben mijn collega en ik hem bij zijn arm beetgepakt. Onze bedoeling was om hem staande te houden om achter zijn naam te komen, in verband met de door hem gepleegde baldadigheid. Hij maakte spartelende bewegingen met zijn beide armen. Wij hebben hem vervolgens aangehouden voor baldadigheid, en voor onze veiligheid de handboeien omgedaan, conform de Ambtsinstructie. Op het moment dat wij hem boeiden werden wij voor alles en nog wat uitgemaakt.

Door het gedrag van de heer Q escaleerde de situatie. Hij maakte het ons niet mogelijk om een proces-verbaal tegen hem uit te schrijven, door te weigeren zijn personalia op te geven en door te proberen zijn woning binnen te gaan. Ondanks het zero-tolerancebeleid

hadden wij hem de mogelijkheid geboden om de rommel op te ruimen en een proces-verbaal te voorkomen. Wij stonden open voor een andere oplossing, maar door het gedrag van de heer Q was dit niet mogelijk. Daarom moesten wij wel doorpakken; zeker vanwege ons beleid op die locatie.

U vraagt mij naar de toon waarmee mijn collega en ik de heer Q aanspraken. Ik kan u daarover het volgende vertellen. Ik behandel mensen zoals ik zelf ook behandeld wil worden. Op die manier ben ik deze situatie ook ingegaan. Zoals gezegd was onze insteek om de heer Q de keuze te geven de rommel op te ruimen, dan wel een proces-verbaal in ontvangst te nemen. In zo'n geval ga je dus niet kortaf tegen iemand spreken.

U vraagt mij verder om een reactie op de stelling van de heer Q dat hij op een beleefde toon weigerde het vuil op te ruimen. Zoals ik al heb verklaard reageerde de heer Q van meet af aan geïrriteerd. Gezien die irritatie en zijn gedrag was het ons duidelijk dat hij niet gecorrigeerd wilde worden. Van een beleefde toon van zijn kant was geen sprake. Hij sprak geïrriteerd en opgefokt, en stond niet open voor communicatie.

U vraagt mij of de heer Q ons op enig moment heeft verteld dat hij het vies en gevaarlijk vond om het vuil op te ruimen, in verband met de eventuele aanwezigheid van vervuilde naalden van een tattoo shop tussen het vuilnis. Ik kan u vertellen dat ik dit in die nacht niet van hem heb gehoord.

Ik wil hier nog het volgende aan toevoegen. Een dag later - in de nacht van 1 op 2 december 2001 - bevond ik mij opnieuw in het centrum. Ik zag daar opnieuw de heer Q. Hij heeft mij toen beledigd, door gericht tegen mij zijn middelvinger op te steken. Ik vertel u dit, om een beeld te schetsen van de persoon waarmee wij te maken hebben.

Verder wil ik opmerken dat ik het jammer vind dat het gebruik van de handboeien tegen de heer Q niet aan de orde komt in het onderzoek van de Nationale ombudsman. Ik had graag het oordeel van de Nationale ombudsman op dit punt vernomen c.q. zou dit alsnog graag willen vernemen."

h. verklaring betrokken politieambtenaar N.

De betrokken politieambtenaar N. van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid verklaarde op 23 maart 2005 telefonisch onder meer het volgende tegenover een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman:

"Ik was in de nacht van 1 december 2001 de dienstdoend hulpofficier van justitie. Op een gegeven moment werd ik via de meldkamer gebeld dat er een aanhouding was geweest. Ik ben in het politiebureau naar beneden gegaan en heb daar de betreffende verbalisanten, de heren St. en Sn., gesproken. Zij vertelden mij dat het ging om een incident waarbij de verdachte - naar later bleek was dit de heer Q - tegen een vuilniszak had geschopt die op straat lag. Zij hadden hem daarop aangesproken, en hadden hem in de gelegenheid

gesteld om de rommel die op straat was ontstaan op te ruimen, zo vertelden zij mij. De man reageerde zeer verontwaardigd hierop, en weigerde de rommel op te ruimen. De verbalisanten vertelden mij dat zij de man vervolgens hadden aangehouden, wegens zijn verontwaardigde houding en wegens het feit dat hij zijn naam niet opgaf. Het is niet gebruikelijk om tot aanhouding over te gaan voor zo'n gering feit, maar wegens deze omstandigheden hadden zij daar toe besloten.

Nadat ik met de betrokken verbalisanten had gesproken, ben ik naar de heer Q toegegaan. Hij zat op dat moment in een ophoudkamer. De voorgeleiding vond in die ophoudkamer plaats.

Zoals ik voor de klachtencommissie ook heb verklaard, doe ik veel voorgeleidingen. Ik volg daarbij altijd een standaardprocedure. Deze procedure ziet er zo uit: ik geef de verdachte een hand, stel mij voor als hulpofficier van justitie, leg uit dat het mijn rol is om te toetsen of de aanhouding rechtmatig was en dat de verdachte niet tot antwoorden verplicht is. Daarna laat ik de verdachte zijn verhaal doen.

Ik kan mij niet meer exact herinneren wat ik in dit geval tegen de heer Q heb gezegd. Ik weet echter van slechts één situatie waarin ik van deze procedure in het verleden ooit ben afgeweken, en dat is in een geval, waarin de betreffende verdachte stomdronken was. Dat was in dit geval niet aan de orde; ik ga er daarom vanuit dat ik in dit geval deze standaardprocedure heb gevolgd.

De heer Q vertelde mij dat hij met zijn voet tegen een vuilniszak had geduwd. Hij had dit gedaan omdat hij zich eraan ergerde dat de vuilniszak op die plaats lag. De verbalisanten hadden gezien dat hij een vuilniszak had weggeschopt; over dit gedrag bestond dus voldoende overeenstemming. Er was geen misverstand over; de heer Q hoefde daarover niet nader gehoord te worden. Ik besloot daarom dat de zaak met een zogenaamde Tobias-afdoening kon worden afgedaan; er kon worden volstaan met het opmaken van een proces-verbaal.

Ik heb de heer Q betrekkelijk kort in de ophoudkamer gesproken, want ik wilde hem niet op het politiebureau houden wegens het geringe feit waarvoor hij was aangehouden. Dit vertelde ik hem ook. Ik heb het gesprek met de heer Q buiten de ophoudkamer nog voortgezet, in de hal, lopend richting de deur van het politiebureau. In de hal hebben wij nog ongeveer 20 minuten gepraat.

Wat ik mij goed herinner was dat deze man tijdens de voorgeleiding buitengewoon verontwaardigd was. Dit uitte zich onder meer op twee manieren: (1) hij nam een houding aan waarin hij voortdurend de leiding over het gesprek probeerde te nemen, en (2) hij insinueerde dat hij door mij gediscrimineerd werd. Ik vond deze laatste beschuldiging niet terecht. Voor deze insinuatie bood hij mij tijdens ons gesprek zijn excuses aan. De toon van het gesprek werd daarna beter. Ik had het gevoel dat er toen een opening kwam; dat

wij "zaken konden gaan doen". Daarvóór had zijn verontwaardiging steeds de boventoon gevoerd.

Een voorgeleiding neemt in het algemeen zelden 20 minuten à een half uur in beslag. Ik nam in dit geval ruimschoots de tijd wegens de grote verontwaardiging van deze man. Ik had ook wel begrip voor zijn verontwaardiging: hij beoefende als tandarts immers een respectabel beroep, en het feit waarvoor hij was aangehouden was betrekkelijk gering. Verder begreep ik de intenties waarmee hij tegen de vuilniszak had geschopt: hij ergerde zich eraan dat de vuilniszak op die plek lag. Hij was er niet op uit om er een rommel van te maken. De verbalisanten hebben hem uiteraard beoordeeld op zijn gedrag en niet op zijn bedoelingen. Ik probeerde de heer Q tijdens het gesprek rustig te krijgen.

Hoewel ik begrip kon opbrengen voor de verontwaardiging van de heer Q, heb ik er geen begrip voor dat hij niet kwam tot een zelfreflectie wat betreft zijn gedrag. Alleen wat betreft zijn insinuatie dat ik hem discrimineerde kwam hij tot inkeer, verder had hij geen enkel inzicht in zijn eigen gedrag.

Wat mij echt opviel was dat de heer Q de hele tijd de regie van het gesprek probeerde over te nemen. Ik hoorde van de verbalisanten dat dit ook zijn houding was geweest naar hen toe, tijdens het incident op straat.

Op enig moment zei de heer Q tegen mij dat hij een klacht wilde indienen. Ik kan mij herinneren dat het die nacht een hele drukke nachtdienst was. Ik heb de heer Q geprobeerd uit te leggen dat het geen goed moment was om in die nacht zijn klacht op te nemen, en dat zijn klacht op een ander moment kon worden opgenomen. Ik heb hem uitgelegd dat de klacht nu niet kon worden opgenomen omdat: (1) hij zo sterk verontwaardigd was, en dat is een slechte situatie om een klacht op te nemen, en (2) het een drukke nachtdienst was. In een drukke nachtdienst neem ik geen uitgebreide klacht op; dan kun je daar geen tijd voor nemen. Er waren maar twee hulpofficieren van justitie beschikbaar voor de hele regio. Voor het opnemen van een klacht wil ik rustig om de tafel kunnen zitten, en daar was in die nacht geen tijd voor.

Ik heb geprobeerd dit aan de heer Q uit te leggen. Zijn houding was echter dat hij de regie wilde hebben, en dat ik zou doen wat hij wilde. Dat was de hele tijd zijn houding. Zo reageerde hij nu ook naar mij toe. Ik gaf hem die regie echter niet.

Ik heb geen afzonderlijk proces-verbaal opgemaakt van de voorgeleiding. Er wordt in het algemeen een notitie gemaakt van de voorgeleiding in het proces-verbaal van aanhouding, of op de Tobias-afdoening.

U vraagt mij wat de heer Q precies tegen mij heeft gezegd tijdens de voorgeleiding. Ik kan mij dit niet precies herinneren. De strekking van datgene wat hij tegen mij zei was in elk geval: hij was verontwaardigd; hij was tandarts en had zijn handen daarvoor nodig en vond

dat het echt niet kon dat de politieambtenaren hem geboeid hadden; en hij insinueerde dat hij aangehouden was omdat hij buitenlander was.

Ik heb van mijn kant geprobeerd uit te leggen dat de heer Q wel was aangehouden wegens het schoppen tegen de vuilniszak, maar als hij zich anders had gedragen, hadden de politieambtenaren het ingrijpende dwangmiddel van aanhouden niet hoeven in te zetten. Het was dan bij een staandehouding gebleven. Het was mijn indruk dat hij de zaak heel persoonlijk opvatte.

U vraagt mij of de heer Q iets tegen mij heeft gezegd over zijn gedrag jegens de politieambtenaren op straat. Ik herinner mij dat de heer Q naar mij toe heeft erkend dat hij opgefokt was. Zoals hij dit tegen mij zei, begreep ik dat hij hiermee bedoelde te erkennen dat hij zich naar mij toe opgefokt gedroeg, maar ook dat hij zich in de situatie op straat opgefokt had gedragen jegens de twee betrokken politieambtenaren. Ik kan mij echter niet meer herinneren of hij letterlijk tegen mij heeft gezegd dat hij zich opgefokt had gedragen jegens de twee politieambtenaren.

Ik vond het echter aannemelijk dat de heer Q hetzelfde gedrag op straat had vertoond, als dat hij tijdens de voorgeleiding naar mij toe vertoonde, mede omdat er wel meer parallellen waren te constateren in zijn gedrag. Zo hadden de betrokken verbalisanten aangegeven dat hij op straat de regie in handen had proberen te nemen, zoals ik ook constateerde dat hij dat in het gesprek met mij deed. Ook had de heer Q al tijdens het incident op straat geïnsinueerd dat de politieambtenaren hem aanspraken omdat hij een buitenlander was, en ook tegenover mij insinueerde hij weer dat hij werd gediscrimineerd. Overigens heb ik de heer Q niet verteld dat de verbalisanten tegen mij gezegd hadden dat hij geïnsinueerd had dat hij werd gediscrimineerd. Daarom viel het mij op, toen hij ten opzichte van mij datzelfde insinueerde.

Ik heb tijdens de voorgeleiding getoetst of de aanhouding rechtmatig was, en ook of de verbalisanten er goed aan hadden gedaan de heer Q aan te houden en mee te nemen naar het politiebureau, in plaats van de zaak op straat af te doen. Ik vond de aanhouding rechtmatig. De politieambtenaren konden niet zien met welke reden de heer Q tegen de vuilniszak had geschopt; zij konden enkel het gedrag zelf zien.

Ik wil hieraan nog toevoegen dat ik het jammer vind dat de zaak zo is gelopen. Het ging om een gering feit. Ik ben ervan overtuigd dat de zaak niet op straat kon worden opgelost wegens het gedrag van de heer Q. Normaal gesproken zou zo'n situatie kunnen worden opgelost door over en weer normaal te communiceren."

I. Nadere reactie korpsbeheerder

De korpsbeheerder reageerde in de brief van 12 mei 2005 op hetgeen verzoeker nog naar voren had gebracht:

"...Met betrekking tot onderdeel 2 van de brief van de heer A. d.d. 10 november 2004 wens ik te benadrukken dat ik inderdaad heb geoordeeld dat de wijze van optreden niet behoorlijk, althans niet deëscalerend is geweest. Echter, de aanhouding zelf was wel legitiem. Het één sluit het ander ook niet uit. Het gedrag van de heer A. vormde voldoende aanleiding tot aanhouding, gezien het destijds ter plaatse geldende zogenaamde zero tolerance beleid..."

J. Nadere reactie verzoeker

Verzoeker liet bij brief van 23 mei 2005 onder meer weten:

"1- Het begrip 'regie willen overnemen' en 'verbaal zeer aanwezig' komt in alle drie verklaringen terug.

(...)

Dat is ook nooit mijn bedoeling geweest.

(...)

2- In geen van de verklaringen wordt er rekening gehouden met het feit dat : a) de rechter heeft mij vrijgesproken inzake baldadigheid, en (b) dat de korpsbeheerder heeft bepaald dat ik door de agenten onheus ben bejegend. Sterker nog, het tegendeel wordt bewaarheid. Er wordt getracht om door irrelevante insinuaties en nog meer tegenstrijdige verklaringen en onwaarheden mij zwart te maken en de aandacht van de hoofdzaak af te leiden.

(...)

4- Ik heb nooit, op welke manier dan ook, tegen de heer N. gezegd dat ik 'mogelijk opgefokt' heb gereageerd tegen de agenten op straat'. Ik heb de heer N. kort gesproken en gezegd dat ik het onbegrijpelijk vond dat ik was aangehouden omdat ik een vuilniszak weg heb geduwd om mijn huis in te kunnen gaan, en ik heb gezegd dat ik een klacht wilde indienen. Dhr. N. heeft mij inderdaad verteld dat ik aangehouden was omdat ik de regie wilde over nemen, en dat ik op een ander tijdstip (overdag) terug moest komen als ik een klacht wilde indienen. Er was verder geen sprake van verdere uitleg of een gesprek van 20 minuten. (We moeten uiteraard ook niet vergeten dat de heer N. niet op straat aanwezig was.)

Ik was inderdaad op het bureau geïrriteerd, (en dat vind ik gezien de omstandigheden niet erg vreemd), maar zeer zeker niet 'opgefokt', juist wel beleefd en correct.

(...)

Voor de goede orde Ik heb **nooit** op straat tegen de twee agenten gezegd dat (...) ik overlast had van de criminaliteit in de beurt.

(...)

5- Beide agenten verklaren dat het in de eerste instantie niet voor ze duidelijk was dat ik een bewoner was. Het was echter van het begin heel duidelijk (voor wie het wilde zien) dat ik daar woonde. Ik heb namelijk de zak weggeduwd en had me al naar de deur gedraaid om die te openen toen ik werd aangesproken.

(...)

Dhr. B. is nooit in de woning geweest, hij is een paar meters van de deur met zijn mond vol tanden en in schok blijven staan. Ik heb nooit geprobeerd om naar binnen te gaan nadat ik door de agenten was aangesproken, en zoals ik eerder heb vermeld er is nooit op straat naar mijn personalia gevraagd. Ik ben gewoon gearresteerd voor het hebben van een 'grote bek'."

Achtergrond

1. Artikel 424, eerste lid, Wetboek van Strafrecht

"Hij die op of aan de openbare weg of op enige voor het publiek toegankelijke plaats tegen personen of goederen enige baldadigheid pleegt waardoor gevaar of nadeel kan worden teweeggebracht, wordt, als schuldig aan straatschenderij, gestraft met geldboete van de eerste categorie."

2. Artikel 26, tweede lid (oud) Wet Nationale ombudsman

"Indien ten aanzien van de gedraging waarop het onderzoek van de ombudsman betrekking heeft anders dan ingevolge een wettelijk geregelde administratiefrechtelijke voorziening door een rechterlijke instantie uitspraak is gedaan, neemt de ombudsman de rechtsgronden waarop die uitspraak steunt of mede steunt, in acht."

3. Artikel 53 Wetboek van Strafvordering

"1. In geval van ontdekking op heeter daad is ieder bevoegd den verdachte aan te houden.

2. In zoodanig geval is de officier van justitie of de hulpofficier bevoegd den verdachte, na aanhouding, naar eene plaats van verhoor te geleiden; hij kan ook diens aanhouding of vorgeleiding bevelen.

3. Geschiedt de aanhouding door een anderen opsporingsambtenaar, dan draagt deze zorg dat de aangehoudene ten spoedigste voor den officier van justitie of een van diens

hulpofficieren wordt geleid."

4. Artikel 3 Klachtenregeling optreden politieregio Gelderland-Zuid, vastgesteld 13 juli 2000

"De politieregio Gelderland-Zuid draagt zorg voor een behoorlijke behandeling van mondelinge en schriftelijke klachten over zijn gedragingen."

5. Teamwerkplan 2001 Stadscentrum van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid

Blijkens het "Teamwerkplan 2001 Stadscentrum" van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid, genoot de bestrijding van overlast in relatie tot de uitgaansfunctie van het centrum van Nijmegen prioriteit. In dit verband was gekozen voor een aanpak die onder meer inhield preventie (door aanwezigheid van de politie), gerichte controles en repressie.

6. Openbare orde en veiligheid, Jaarwerkplan 2001 Team Stadscentrum taakaccent OOV van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid

De taakgroep Openbare Orde en Veiligheid van het Team Stadscentrum Nijmegen van het regionale politiekorps Gelderland-Zuid, heeft het beleid ten aanzien van haar taakveld nader uitgewerkt in een document "Openbare orde en veiligheid, Jaarwerkplan 2001 Team Stadscentrum taakaccent OOV". In dit document staat te lezen dat zij beleid voert voor het terugdringen van geweld op straat, onder meer door:

"...een duidelijk en uniform (repressie) beleid uit te voeren. Kortom, het moet voor iedere burger duidelijk zijn waar onze tolerantie grenzen liggen en deze grenzen moeten bij ieder teamlid bekend zijn en op dezelfde manier gehanteerd en uitgevoerd worden..."